

Definicija 0.1. Naj bo $\vec{G} = (V, \vec{E})$ usmerjen graf, $w \in V$ in $I_v = [0, 1]$ za vsak $v \in V$. Potem bomo označili:

1. $\pi_u : \prod_{v \in V} I_v \rightarrow I_u$ je projekcija, za katero velja $\pi_u((t_v)_{v \in V}) = t_u$ za vsak $u \in V$,
2. $p_u^w : \prod_{v \in V \setminus \{w\}} I_v \rightarrow I_u$ je projekcija, za katero velja $p_u^w((t_v)_{v \in V \setminus \{w\}}) = t_u$ za vsak $u \in V \setminus \{w\}$,
3. $q_u^w : \prod_{v \in N(w) \cup \{w\}} I_v \rightarrow I_u$ je projekcija, za katero velja $q_u^w((t_v)_{v \in N(w) \cup \{w\}}) = t_u$ za vsak $u \in N(w) \cup \{w\}$.

Prav tako definiramo tudi:

4. $\pi_U : \prod_{v \in V} I_v \rightarrow \prod_{v \in U} I_v$ je projekcija, za katero velja $\pi_U((t_v)_{v \in V}) = (t_v)_{v \in U}$ za vsak $U \subseteq V$,
5. $p_U^w : \prod_{v \in V \setminus \{w\}} I_v \rightarrow \prod_{v \in U} I_v$ je projekcija, za katero velja $p_U^w((t_v)_{v \in V \setminus \{w\}}) = (t_v)_{v \in U}$ za vsak $U \subseteq V \setminus \{w\}$,
6. $q_U^w : \prod_{v \in N(w) \cup \{w\}} I_v \rightarrow \prod_{v \in U} I_v$ je projekcija, za katero velja $q_U^w((t_v)_{v \in N(w) \cup \{w\}}) = (t_v)_{v \in U}$ za vsak $U \subseteq N(w) \cup \{w\}$.

Nazadnje definiramo še:

7. $\pi_{(r,s)} : \prod_{v \in V} I_v \rightarrow I_r \times I_s$ je projekcija, za katero velja $\pi_{(r,s)}((t_v)_{v \in V}) = (t_r, t_s)$ za vsak $(r, s) \in \vec{E}$,
8. $p_{(r,s)}^w : \prod_{v \in V \setminus \{w\}} I_v \rightarrow I_r \times I_s$ je projekcija za katero velja $p_{(r,s)}^w((t_v)_{v \in V \setminus \{w\}}) = (t_r, t_s)$ za vsak $(r, s) \in \vec{E} \setminus \vec{E}(w)$,
9. $q_{(r,s)}^w : \prod_{v \in N(w) \cup \{w\}} I_v \rightarrow I_r \times I_s$ je projekcija za katero velja $q_{(r,s)}^w((t_v)_{v \in N(w) \cup \{w\}}) = (t_r, t_s)$ za vsak $(r, s) \in \vec{E}(w)$.

Veliki kontinuumi v inverznih limitah

2. december 2020

Definicija

Kontinuum je neprazen povezan kompakten metrični prostor. Vsak podprostor kontinuuma X imenujemo podkontinuum, če je tudi sam kontinuum.

Izrek

Naj bosta X, Y metrična prostora in $f : X \rightarrow Y$ homeomorfizem. Če je X kontinuum, je tudi Y kontinuum.

Definicija

Naj bo (X, d) metrični prostor. Z

$2^X = \{U \subseteq X \mid U \neq \emptyset, X \setminus U \text{ odprta v } X\}$ bomo označevali množico vseh zaprtih nepraznih podmnožic množice X .

Definicija

Naj bo (X, d) metrični prostor, $U \in 2^X$ in $\epsilon > 0$. Potem je $N_d(\epsilon, U) = \{x \in X \mid \text{obstaja } u \in U, \text{ da je } d(u, x) < \epsilon\}$.
To množico imenujemo *epsilonska okolica množice U*.

Definicija

Naj bo (X, d) metrični prostor. Potem funkciji $H_d : 2^X \times 2^X \rightarrow \mathbb{R}$ s predpisom $H_d(U, V) = \inf\{\epsilon > 0 \mid U \subseteq N_d(\epsilon, V), V \subseteq N_d(\epsilon, U)\}$ pravimo Hausdorffova metrika.

Definicija

Naj bo (X, d) metrični prostor. Potem paru $(2^X, H_d)$ pravimo hiperprostor prostora X .

Definicija

Naj bo za vsak $n \in \mathbb{N}$, (X_n, d_n) metrični prostor in $f_n : (X_{n+1}, d_{n+1}) \rightarrow (X_n, d_n)$ zvezna funkcija. Potem dvojnemu zaporedju $\{X_n, f_n\}_{n=1}^{\infty}$ pravimo inverzno zaporedje. Metrične prostore X_n imenujemo faktorski prostori, funkcije f_n pa vezne funkcije.

Definicija

Naj bo $\{X_n, f_n\}_{n=1}^{\infty}$ inverzno zaporedje. Potem je inverzna limita tega inverznega zaporedja podprostor topološkega produkta $\prod_{n \in \mathbb{N}} X_n$, ki je definiran kot

$$\lim_{\leftarrow} \{X_n, f_n\}_{n=1}^{\infty} = \{(x_1, x_2, \dots) \in \prod_{n \in \mathbb{N}} X_n \mid f_n(x_{n+1}) = x_n \text{ za vsak } n \in \mathbb{N}\}.$$

Izrek

Naj bo $\{X_n, f_n\}_{n=1}^{\infty}$ inverzno zaporedje nepraznih kompaktnih metričnih prostorov. Potem je inverzna limita tega zaporedja neprazen kompakten metrični prostor.

Zgled. Naj bo za vsak $n \in \mathbb{N}$, $X_n = [0, 1]$ opremljen z evklidsko metriko. Naj bo še za vsak $n \in \mathbb{N}$, $f_n : X_{n+1} \rightarrow X_n$ funkcija s predpisom

$$f(x) = \begin{cases} 2x, & x \leq \frac{1}{2} \\ -x + \frac{3}{2}, & x \geq \frac{1}{2} \end{cases} .$$

Potem je inverzna limita $\varprojlim \{X_n, f_n\}_{n=1}^{\infty}$ $\sin \frac{1}{x}$ -kontinuum.

Definicija

Naj bosta (X, d_1) in (Y, d_2) kompaktna metrična prostora. Potem funkciji $f : X \rightarrow 2^Y$ pravimo večlična funkcija in pišemo $f : X \multimap Y$.

Definicija

Naj bo $f : X \multimap Y$ večlična funkcija. Graf funkcije f , oznaka $\Gamma(f)$, je množica $\Gamma(f) = \{(x, y) \in X \times Y \mid y \in f(x)\}$.

Definicija

Naj bo $f : X \multimap Y$ večlična funkcija. Pravimo, da je graf funkcije f surjektiven, če za vsak $y \in Y$ obstaja tak $x \in X$, da je $y \in f(x)$.

Definicija

Naj bodo (X_1, d_1) , (X_2, d_2) , (X_3, d_3) metrični prostori in $f : X_1 \rightarrow X_2$ ter $g : X_2 \rightarrow X_3$ večlični funkciji. Potem za vsak $x \in X_1$ definiramo $(g \circ f)(x) = \bigcup_{y \in f(x)} g(y)$.

Definicija

Naj bosta (X, d_1) in (Y, d_2) kompaktna metrična prostora in $f : X \rightarrow Y$ večlična funkcija. Pravimo, da je f navzgor polzvezna, če je za vsako odprto množico $A \subseteq Y$ množica $\{a \mid f(a) \subseteq A\}$ odprta v X .

Izrek

Funkcija f navzgor polzvezna natanko takrat, ko je $\Gamma(f)$ zaprt v $X \times Y$.

Definicija

Naj bo za vsak $n \in \mathbb{N}$, (X_n, d_n) kompakten metrični prostor in $f_n : X_{n+1} \rightarrow X_n$ navzgor polvezna večlična funkcija. Potem dvojnemu zaporedju $\{X_n, f_n\}_{n=1}^{\infty}$ rečemo posplošeno inverzno zaporedje.

Definicija

Naj bo za vsak $n \in \mathbb{N}$, (X_n, d_n) kompakten metrični prostor in $f_n : X_{n+1} \rightarrow X_n$ navzgor polvezna večlična funkcija. Posplošena inverzna limita posplošenega inverznega zaporedja $\{X_n, f_n\}_{n=1}^{\infty}$ je podprostor topološkega produkta $\prod_{n \in \mathbb{N}} X_n$, ki je definiran kot

$$\varprojlim \{X_n, f_n\} = \{(x_1, x_2, \dots) \in \prod_{n \in \mathbb{N}} X_n \mid x_n \in f_n(x_{n+1}) \text{ za vsak } n \in \mathbb{N}\}.$$

Zgled. Naj bo $f : [0, 1] \rightarrow [0, 1]$, tako da je $\Gamma(f) = [0, 1] \times \{0, 1\}$ tedaj je inverzna limita $\varprojlim \{[0, 1], f\} = \{0, 1\}^{\mathbb{N}}$. Opazimo, da je ta prostor neprazen, kompakten popolnoma nepovezan in brez izoliranih točk, torej je Cantorjeva množica.

Definicija

Naj bo za vsak $z \in \mathbb{Z}$, (X_z, d_z) kompakten metrični prostor in $f_z : X_{z+1} \rightarrow X_z$ navzgor polzvezna večlična funkcija. Dvojnemu zaporedju $\{X_z, f_z\}_{z \in \mathbb{Z}}$ pravimo dvostrano posplošeno inverzno zaporedje.

Definicija

Naj bo za vsak $z \in \mathbb{Z}$, (X_z, d_z) kompakten metrični prostor in $f_z : X_{z+1} \rightarrow X_z$ navzgor polzvezna večlična funkcija. Posplošena dvostrana inverzna limita inverznega zaporedja $\{X_z, f_z\}_{z \in \mathbb{Z}}$ je podprostor v topološkem produktu $\prod_{z \in \mathbb{Z}} X_z$, ki je definiran kot

$$\varprojlim \{X_z, f_z\}_{z \in \mathbb{Z}} = \{(\dots, x_{-1}, x_0, x_1, \dots) \in \prod_{z \in \mathbb{Z}} X_z \mid x_z \in f_z(x_{z+1}) \text{ za vsak } z \in \mathbb{Z}\}.$$

Definicija

Naj bo \mathcal{G} družina vseh grafov in naj bo $\vec{\mathcal{G}}$ družina vseh usmerjenih grafov. S $\psi : \vec{\mathcal{G}} \rightarrow \mathcal{G}$ bomo označevali funkcijo za katero je $\psi(V, \vec{E}) = (V, E)$, kjer je $E = \{(u, v) \mid (u, v) \in \vec{E}\}$.

Definicija

Naj bo \vec{G} usmerjen graf. Pravimo, da je \vec{G} povezan, če je $\psi(\vec{G})$ povezan. To povezanost ponavadi imenujemo tudi šibka povezanost.

Izrek

Naj bo $\vec{G} = (V, \vec{E})$ povezan usmerjen graf. Potem obstaja tak $\vec{F} \subseteq \vec{E}$, da je $\vec{T} = (V, \vec{F})$ drevo.

Definicija

Naj bo $\vec{G} = (V, \vec{E})$ usmerjen graf in naj bo $w \in V$. Potem definiramo:

1. $N(w) = \{v \in V \mid (w, v) \in \vec{E} \text{ ali } (v, w) \in \vec{E}\}$ množica vseh sosedov vozlišča w ,
2. $\vec{E}(w) = \{(u, v) \in \vec{E} \mid u = w \text{ ali } v = w\}$ množica vseh povezav, ki imajo eno krajišče enako w ,
3. $\vec{G} \setminus \{w\} = (V \setminus \{w\}, \vec{E} \setminus \vec{E}(w))$ usmerjen graf, kjer izvzamemo vozlišče w in vse povezave, ki imajo za eno izmed svojih krajišč w ,
4. $\vec{G}_w = (N(w) \cup \{w\}, \vec{E}(w))$ usmerjen graf.

Definicija

S $p_1 : [0, 1] \times [0, 1] \rightarrow [0, 1]$ bomo označevali prvo projekcijo, $p_1(s, t) = s$, in s $p_2 : [0, 1] \times [0, 1] \rightarrow [0, 1]$ drugo, $p_2(s, t) = t$.

Definicija

Naj bo $f : [0, 1] \rightarrow [0, 1]$ večlična navzgor polzvezna funkcija tako, da je $\Gamma(f)$ surjektiven in povezan. Pravimo, da je f šibko c -ireducibilna, če za vsak kontinuum H v $\Gamma(f)$, kjer je $H \neq \Gamma(f)$, sledi, da je $p_1(H) \neq [0, 1]$ ali $p_2(H) \neq [0, 1]$.

Definicija

Naj bo $\vec{G} = (V, \vec{E})$ usmerjen graf. Za vsak $v \in V$ naj bo $I_v = [0, 1]$ in za vsak par $(u, v) \in \vec{E}$ naj bo $f_{v,u} : I_u \rightarrow I_v$ navzgor polzvezna funkcija. Naj bo $\mathbf{l} = \{I_v \mid v \in V\}$ in $\mathbf{f} = \{f_{v,u} \mid (u, v) \in \vec{E}\}$. Potem trojico $(\mathbf{l}, \mathbf{f}, \vec{G})$ imenujemo inverzni sistem na grafu \vec{G} .

Definicija

Naj bo $(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$ inverzni sistem grafa \vec{G} .

Inverzna limita inverznega sistema $(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$ je podprostor topološkega produkta $\prod_{v \in V} I_v$, ki je definiran kot:

$$\varprojlim (\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G}) = \{(t_v)_{v \in V} \in \prod_{v \in V} I_v \mid t_v \in f_{v,u}(t_u) \text{ za vse } (u, v) \in \vec{E}\}.$$

Izrek

Naj bosta $f, g : [0, 1] \rightarrow [0, 1]$ takšni zvezni funkciji, da je $f(0) = g(0) = 0$ in $f(1) = g(1) = 1$. Potem obstajata takšni zvezni funkciji $\alpha, \beta : [0, 1] \rightarrow [0, 1]$, da je $\alpha(0) = \beta(0) = 0$, $\alpha(1) = \beta(1) = 1$ ter velja $f \circ \alpha = g \circ \beta$

Definicija

Naj bo $(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$ inverzni sistem nad usmerjenim grafom \vec{G} in naj bo C komponenta v $\varinjlim (\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$. Pravimo, da je C :

1. *debel kontinuum* v $\varinjlim (\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$ z ozirom na $(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$, če velja:
 $\pi_{u,v}(C) = \Gamma(f_{v,u})$ za vsak par povezav $(u, v) \in \vec{E}$,
2. *velik kontinuum* v $\varinjlim (\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$ z ozirom na $(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$, če velja:
 $\pi_u(C) = I_u$ za vsako vozlišče $u \in V$.

Izrek

Za vsako naravno število n naj bo $I_n = [0, 1]$ in $f_n : I_{n+1} \rightarrow I_n$ večlična navzgor polzvezna funkcija tako, da je $\Gamma(f_n)$ povezan in surjektiven. Potem obstaja tak kontinuum C v $\varprojlim \{I_n, f_n\}_{n=1}^{\infty}$, da je za vsako naravno število n , $\pi_{n+1,n}(C) = \Gamma(f_n)$, kjer $\pi_{n+1,n} : \prod_{k=1}^{\infty} I_k \rightarrow I_{n+1} \times I_n$ projekcija definirana s predpisom $\pi_{n+1,n}(x_1, x_2, x_3, \dots) = (x_{n+1}, x_n)$.

Naslednji izrek prevede prejšnji izrek v jezik inverznih limit na inverznih sistemih usmerjenega grafa.

Izrek

Naj bo $\vec{G} = (\mathbb{N}, \vec{E})$ usmerjen graf, kjer je $\vec{E} = \{(n, n+1) \mid n \in \mathbb{N}\}$ in naj bo $(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$ inverzni sistem na usmerjenem grafu \vec{G} . Če je $\Gamma(f)$ surjektiven in povezan za vsak $f \in \mathbf{f}$, potem obstaja debel kontinuum v $\varinjlim (\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$.

Lema

Naj bo $\vec{G} = (V, \vec{E})$ usmerjen graf, $w \in V$ in naj bo $I_v = [0, 1]$ za vsako vozlišče $v \in V$.

Naj bosta še $f : [0, 1] \rightarrow \prod_{v \in V \setminus \{w\}} I_v$ in $g : [0, 1] \rightarrow \prod_{v \in N(w) \cup \{w\}} I_v$ zvezni funkciji tako, da velja:

$$p_{N(w)}^w(f(t)) = q_{N(w)}^w(g(t))$$

za vsak $t \in [0, 1]$. Potem je

$$h : [0, 1] \rightarrow \prod_{v \in V} I_v,$$

definirana kot

$$\pi_{V \setminus \{w\}}(h(t)) = f(t) \quad \text{in} \quad \pi_{N(w) \cup \{w\}}(h(t)) = g(t),$$

dobro definirana zvezna funkcija.

Dokaz. Najprej bomo dokazali, da je h dobro definirana funkcija. Za vsak $v \in V$ velja

$$\pi_v \circ h = \begin{cases} p_v^w \circ f; & v \in V \setminus \{w\}, \\ q_v^w \circ g; & v \in N(w) \cup \{w\}. \end{cases}$$

Potem je $h(t) = ((\pi_v \circ h)(t))_{v \in V}$ za vsak $t \in [0, 1]$. Ker je $p_{N(w)}^w(f(t)) = q_{N(w)}^w(g(t))$ za vsak $t \in [0, 1]$, velja $p_v^w \circ f = q_v^w \circ g$ za vsak $v \in N(w)$. Torej je h dobro definirana.

S tem smo tudi dokazali, da je h zvezna, saj je $\pi_v \circ h$ zvezna funkcija za vsak $v \in V$. □

Lema

Naj bo V števna množica, $\vec{G} = (V, \vec{E})$ usmerjen povezan graf in $w, w_0 \in V$ takšni, da je $N(w) = \{w_0\}$ in $|\vec{E}(w)| = 1$.

Naj bo še $(\mathbf{l}, \mathbf{f}, \vec{G})$ inverzni sistem na usmerjenem grafu \vec{G} takšen, da je $\Gamma(f)$ povezan in surjektiven za vsak $f \in \mathbf{f}$. Naj velja še:

1. P naj bo kontinuum v $\varprojlim (\mathbf{l}', \mathbf{f}', \vec{G} \setminus \{w\})$, kjer je

$\mathbf{l}' = \{l_v \mid v \in V \setminus \{w\}\}$ in $\mathbf{f}' = \{f_{v,u} \mid (u, v) \in \vec{E} \setminus \vec{E}(w)\}$ tako, da je

$$p_{w_0}^w(P) = l_{w_0},$$

2. Q naj bo kontinuum v $\varprojlim (\mathbf{l}'', \mathbf{f}'', \vec{G}_w)$, kjer je

$\mathbf{l}'' = \{l_v \mid v \in N(w) \cup \{w\}\}$ in $\mathbf{f}'' = \{f_{v,u} \mid (u, v) \in \vec{E}(w)\}$ tako, da je

$$q_{w_0}^w(Q) = l_{w_0}.$$

Lema

Potem obstaja tak kontinuum C v $\lim_{\leftarrow} (\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$, da velja

$$\pi_{V \setminus \{w\}}(C) = P \quad \text{in} \quad \pi_{N(w) \cup \{w\}}(C) = Q.$$

Dokaz:

Naj bodo $x_1, y_1 \in P$ in $x_2, y_2 \in Q$ takšne točke, da velja:

$$p_{w_0}^w(x_1) = 0, p_{w_0}^w(y_1) = 1, q_{w_0}^w(x_2) = 0, \text{ in } q_{w_0}^w(y_2) = 1.$$

Naj bo (P_n) zaporedje kosoma linearnih lokov v $\prod_{v \in V \setminus \{w\}} I_v$ tako, da je:

1. vsak P_n je lok od x_1 do y_1 ,
2. $\lim_{n \rightarrow \infty} P_n = P$ glede na Hausdorffovo metriko.

Naj bo še (Q_n) zaporedje kosoma linearnih lokov v $\prod_{v \in \{w_0, w\}} I_v$ tako, da je:

1. vsak Q_n je lok od x_2 do y_2 ,
2. $\lim_{n \rightarrow \infty} Q_n = Q$ glede na Hausdorffovo metriko.

Nato za vsak $n \in \mathbb{N}$ definirajmo $f_n : [0, 1] \rightarrow P_n$ kosoma linearni homeomorfizem tako, da je $f_n(0) = x_1$ in $f_n(1) = y_1$ ter $g_n : [0, 1] \rightarrow Q_n$ kosoma linearni homeomorfizem, da velja $g_n(0) = x_2$ in $g_n(1) = y_2$.

Sedaj opazimo, da za vsak $n \in \mathbb{N}$ velja naslednje:

$$(p_{w_0}^w \circ f_n)(0) = p_{w_0}^w(f_n(0)) = p_{w_0}^w(x_1) = 0,$$

$$(p_{w_0}^w \circ f_n)(1) = p_{w_0}^w(f_n(1)) = p_{w_0}^w(y_1) = 1,$$

$$(q_{w_0}^w \circ g_n)(0) = q_{w_0}^w(g_n(0)) = q_{w_0}^w(x_2) = 0,$$

$$(q_{w_0}^w \circ g_n)(1) = q_{w_0}^w(g_n(1)) = q_{w_0}^w(y_2) = 1.$$

Veliki in debeli kontinuumi

(tako imenovan "Mountain climbing theorem") sledi, da za vsak $n \in \mathbb{N}$ obstajata takšni dve funkciji $\alpha_n, \beta_n : [0, 1] \rightarrow [0, 1]$ tako, da je $\alpha_n(0) = \beta_n(0) = 0$ in $\alpha_n(1) = \beta_n(1) = 1$ ter velja

$$p_{w_0}^w \circ f_n \circ \alpha_n = q_{w_0}^w \circ g_n \circ \beta_n.$$

Za vsak $n \in \mathbb{N}$ naj bo $h_n : [0, 1] \rightarrow \prod_{V \in V} I_V$ funkcija definirana kot

$$\pi_{V \setminus \{w\}}(h_n(t)) = f_n(\alpha_n(t)) \quad \text{in} \quad \pi_{N(w) \cup \{w\}}(h_n(t)) = g_n(\beta_n(t))$$

za vsak $t \in [0, 1]$. Potem nam lema pove, da je h_n dobro definirana zvezna funkcija.

Naj bo še $C_n = h_n([0, 1])$ za vsak $n \in \mathbb{N}$. Očitno je, da je C_n kontinuum v $\prod_{V \in V} I_V$, saj je zvezna slika kontinuumu. Prav tako za vsak $n \in \mathbb{N}$ velja

$$\pi_{V \setminus \{w\}}(C_n) = \pi_{V \setminus \{w\}}(h_n([0, 1])) = f_n(\alpha_n([0, 1])) = P_n$$

in

$$\pi_{N(w) \cup \{w\}}(C_n) = \pi_{N(w) \cup \{w\}}(h_n([0, 1])) = g_n(\beta_n([0, 1])) = Q_n,$$

Veliki in debeli kontinuumi

saj so vse funkcije $f_n, q_n, \alpha_n, \beta_n$ surjektivne.

Brez izgube za splošnost lahko predpostavimo, da zaporedje (C_n) konvergira v hiperprostoru $2^{\prod_{v \in V} I_v}$. Naj bo $C = \lim_{n \rightarrow \infty} C_n$ glede na Hausdorffovo metriko. Očitno je, da je C podkontinuum v Hilbertovem prostoru $\prod_{v \in V} I_v$. Opazimo naslednje

$$\pi_{V \setminus \{w\}}(C) = \pi_{V \setminus \{w\}}(\lim_{n \rightarrow \infty} C_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} (\pi_{V \setminus \{w\}}(C_n)) = \lim_{n \rightarrow \infty} P_n = P$$

in

$$\pi_{N(w) \cup \{w\}}(C) = \pi_{N(w) \cup \{w\}}(\lim_{n \rightarrow \infty} C_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} (\pi_{N(w) \cup \{w\}}(C_n)) = \lim_{n \rightarrow \infty} Q_n = Q.$$

Dokaz, da je $C \subseteq \varinjlim (\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$ samo ideja. Ločimo dve možnosti

1. $(u, v) \in \vec{E} \setminus \vec{E}(w)$,
2. $(u, v) \in \vec{E}$.

Nato pa pokažemo, da pri obeh velja $t_v \in f_{v,u}(t_u)$.

Lema

Naj bo V končna množica, $|V| > 1$, $\vec{T} = (V, \vec{E})$ drevo in naj bo še $(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{T})$ inverzni sistem na usmerjenem grafu \vec{T} tako, da je $\Gamma(f)$ povezan in surjektiven za vsak $f \in \mathbf{f}$. Potem obstaja debel kontinuum v $\varinjlim (\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{T})$.

Dokaz:

Dokažemo s pomočjo indukcije in prejšnje leme. Baza: za C vzamemo kar $\Gamma(f^{-1})$. Naj bo $n \in \mathbb{N}$ poljuben in predpostavimo, da za vsako drevo $\vec{T} = (V, \vec{E})$ obstaja debel kontinuum v $\varinjlim(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{T})$, če je $|V| \leq n$.

Naj bo $\vec{T} = (V, \vec{E})$, kjer je $|V| = n + 1$ in naj bo $w \in V$ tak, da je $|N(w)| = 1$. Naj bo $N(w) = \{w_0\}$. Potem po indukcijski predpostavki sledita naslednji dve trditvi.

1. Obstaja debel kontinuum P v $\varinjlim(\mathbf{I}', \mathbf{f}', \vec{T} \setminus \{w\})$, kjer je $\mathbf{I}' = \{I_v \mid v \in V \setminus \{w\}\}$ in $\mathbf{f}' = \{f_{v,u} \mid (u, v) \in \vec{E} \setminus \vec{E}(w)\}$.
2. Obstaja debel kontinuum Q v $\varinjlim(\mathbf{I}'', \mathbf{f}'', \vec{T}_w)$, kjer je $\mathbf{I}'' = \{I_v \mid v \in N(w) \cup \{w\}\}$ in $\mathbf{f}'' = \{f_{v,u} \mid (u, v) \in \vec{E}(w)\}$.

Ker je P debel kontinuum v $\varinjlim(\mathbf{I}', \mathbf{f}', \vec{T} \setminus \{w\})$ in Q debel kontinuum v $\varinjlim(\mathbf{I}'', \mathbf{f}'', \vec{T}_w)$, je $p_{w_0}^w(P) = I_{w_0}$ in $q_{w_0}^w(Q) = I_{w_0}$. Po lemi obstaja tak kontinuum C v $\varinjlim(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{T})$, da velja

$$\pi_{V \setminus \{w\}}(C) = P \quad \text{in} \quad \pi_{N(w) \cup \{w\}}(C) = Q.$$

Ta C debel kontinuum v $\varinjlim(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{T})$.

Zgled. Naj bo $V = \{1, 2, 3\}$, $\vec{E} = \{(2, 1), (3, 2), (3, 1)\}$ in $\vec{G} = (V, \vec{E})$ usmerjen graf.

Za vsak $v \in V$ je $I_v = [0, 1]$. Naj bo še $f_{1,2}(t) = \{t\}$, $f_{2,3}(t) = \{t\}$ in $f_{1,3}(t) = \{1 - t\}$ za vsak $t \in [0, 1]$. Sedaj opazimo, da je:

$$\underline{\lim}(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G}) = \{(t_1, t_2, t_3) \in I_1 \times I_2 \times I_3 \mid t_1 = t_2 = t_3 = \frac{1}{2}\}$$

Torej vidimo, da v inverznem sistemu $\varinjlim(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$ ne obstaja ne velik in ne debel kontinuum, čeprav so vsi grafi vseh funkcij povezani in surjektivni.

Opazimo, da v zgornjem primeru $f_{1,3} \neq f_{1,2} \circ f_{2,3}$. Zato ta zgled služi kot motivacija za definiranje naslednje lastnosti τ , ki pove, da se takšne situacije ne smejo zgoditi. ($\Gamma(f_{u,v}) = \Gamma(f_{u,v_1} \circ \dots \circ f_{v_n,v})$).

Lema

Naj bo $\vec{G} = (V, \vec{E})$ usmerjen graf in $\vec{H} = (V, \vec{F})$ poljuben povezan podgraf grafa \vec{G} . Naj bo $(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$ inverzni sistem na usmerjenem grafu \vec{G} z lastnostjo τ in naj bo $\mathbf{f}' = \{f_{v,u} \mid (u, v) \in \vec{F}\}$. Potem je $\lim(\mathbf{I}, \mathbf{f}', \vec{H}) = \lim(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$.

Izrek

Naj bo V števna množica, $\vec{G} = (V, \vec{E})$ povezan usmerjen graf in $(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$ inverzni sistem na usmerjenem grafu \vec{G} z lastnostjo τ tako, da je $\Gamma(f)$ povezan in surjektiven za vsak $f \in \mathbf{f}$. Potem obstaja velik kontinuum v $\varinjlim (\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$.

Veliki in debeli kontinuumi

Dokaz. Naj bo $\vec{F} \subseteq \vec{E}$ taka množica povezav, da je $\vec{T} = (V, \vec{F})$ drevo v grafu \vec{G} . Naj bo še $\mathbf{f}' = \{f_{v,u} \mid (u, v) \in \vec{F}\}$. Po eni izmed prejšnjih lem sledi, da obstaja debel kontinuum C v $\varinjlim(\mathbf{I}, \mathbf{f}', \vec{T})$.

Sledi, da je $\varinjlim(\mathbf{I}, \mathbf{f}', \vec{T}) = \varinjlim(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$, torej je $C \subseteq \varinjlim(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$.

Naj bo $u \in V$ poljuben in $v \in V$ takšen, da je $(u, v) \in \vec{F}$ ali $(v, u) \in \vec{F}$. Če je $(u, v) \in \vec{F}$, potem je,

$$\pi_u(C) = p_1(\pi_{(u,v)}(C)) = p_1(\Gamma(f_{v,u})) = I_u.$$

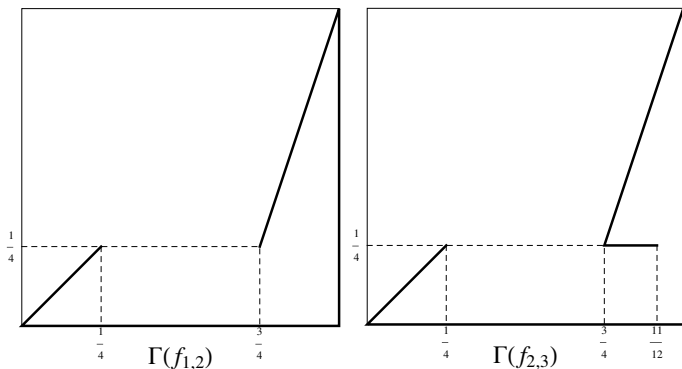
Če pa je $(v, u) \in \vec{F}$, potem je

$$\pi_u(C) = p_2(\pi_{(v,u)}(C)) = p_2(\Gamma(f_{u,v})) = I_u.$$

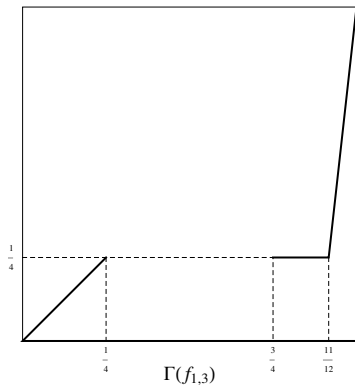
Sledi, da je $\pi_u(C) = I_u$ za vsak $u \in V$. Torej je C velik kontinuum v $\varinjlim(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$. □

Zgled.

Naj bo $V = \{1, 2, 3\}$, $\vec{E} = \{(3, 2), (2, 1), (1, 3)\}$, $\vec{F} = \{(3, 2), (2, 1)\}$ in $\vec{G} = (V, \vec{E})$ ter $\vec{T} = (V, \vec{F})$. Za vsak $v \in V$ naj bo $I_v = [0, 1]$. Naj bosta še $\Gamma(f_{1,2})$ in $\Gamma(f_{2,3})$ funkciji z grafoma predstavljenima na Sliki (1) in $\Gamma(f_{1,3})$ funkcija z grafom na Sliki (2).

Veliki in debeli kontinuumi

Slika: Graf $\Gamma(f_{1,3})$

Sledi, da je $f_{1,3} = f_{1,2} \circ f_{2,3}$, grafi vseh funkcij $\Gamma(f_{1,2})$, $\Gamma(f_{2,3})$, $\Gamma(f_{1,3})$ pa so povezani in surjektivni. Naj bo $\mathbf{f} = \{f_{1,2}, f_{2,3}, f_{1,3}\}$ in $\mathbf{g} = \{f_{1,2}, f_{2,3}\}$. Naj še bo

$$C_1 = \left\{ (x, y, z) \in I_1 \times I_2 \times I_3 \mid x = y = \frac{1}{4}, z \in \left[\frac{3}{4}, \frac{11}{12} \right] \right\}$$

in

$$C_2 = \underline{\lim}(\mathbf{l}, \mathbf{g}, \vec{T}) \setminus C_1.$$

Očitno je C_1 lok in da ni debel kontinuum v $\underline{\lim}(\mathbf{l}, \mathbf{g}, \vec{T})$. Zlahka tudi vidimo, da je C_2 debel kontinuum v $\underline{\lim}(\mathbf{l}, \mathbf{g}, \vec{T})$. Očitno je $C_2 \subseteq \underline{\lim}(\mathbf{l}, \mathbf{f}, \vec{G})$. Ker pa je $(\frac{3}{4}, \frac{1}{4}) \in \Gamma(f_{1,3})$ in $(\frac{1}{4}, y, \frac{3}{4}) \notin C_2$ za vsak $y \in I_2$, sledi, da C_2 ni debel kontinuum v $\underline{\lim}(\mathbf{l}, \mathbf{f}, \vec{G})$.

Torej v $\underline{\lim}(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$ ne obstaja debel kontinuum, čeprav so grafi vseh funkcij povezani in surjektivni, inverzni sistem $(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$ pa ima lastnost τ .

Opazimo tudi, da funkcija $f_{1,3}$ ni šibko c-ireducibilna. To je tudi motivacija za definicijo lastnosti σ .

Definicija

Naj bo $\vec{G} = (V, \vec{E})$ usmerjen graf in $(\mathbf{l}, \mathbf{f}, \vec{G})$ inverzni sistem na usmerjenem grafu \vec{G} . Pravimo, da ima inverzni sistem $(\mathbf{l}, \mathbf{f}, \vec{G})$ lastnost σ , če obstaja drevo $\vec{T} = (V, \vec{F})$, $\vec{F} \subseteq \vec{E}$, da za vsako povezavo $(u, v) \in \vec{E}$ velja

$$(u, v) \notin \vec{F} \implies f_{v,u} \text{ je šibko c-ireducibilna.}$$

Lema

Naj bo V končna množica in $\vec{G} = (V, \vec{E})$ povezan usmerjen graf. Naj bo še $(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$ inverzni sistem na usmerjenem grafu \vec{G} z lastnostjo τ in σ tako, da je $\Gamma(f)$ povezan in surjektiven za vsak $f \in \mathbf{f}$. Potem obstaja debel kontinuum v $\varinjlim (\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$.

Dokaz:

Naj bo $\vec{F} \subseteq \vec{E}$ in $\vec{T} = (V, \vec{F})$ takšno drevo, da za vsako povezavo $(u, v) \in \vec{E}$ velja

$$(u, v) \notin \vec{F} \implies f_{v,u} \text{ je šibko c-ireducibilna.}$$

Takšno drevo obstaja, saj ima $(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$ lastnost σ . Torej obstaja debel kontinuum C v $\varinjlim(\mathbf{I}, \mathbf{f}', \vec{T})$, kjer je $\mathbf{f}' = \{f_{v,u} \in \mathbf{f} \mid (u, v) \in \vec{F}\}$.

Vzamimo ta debel kontinuum C . Sledi $\varinjlim(\mathbf{I}, \mathbf{f}', \vec{T}) = \varinjlim(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$, torej je $C \subseteq \varinjlim(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$. Pokazali bomo, da je C debel kontinuum v $\varinjlim(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$.

Naj bo $(u, v) \in \vec{E}$. Če je $(u, v) \in \vec{F}$, potem je $\pi_{(u,v)}(C) = \Gamma(f_{v,u})$, ker je C debel kontinuum v $\varinjlim(\mathbf{I}, \mathbf{f}', \vec{T})$.

Veliki in debeli kontinuumi

Predpostavimo, da je $(u, v) \in \vec{E} \setminus \vec{F}$. Naj bo $\vec{C} = (V', \vec{E}')$ cikel v \vec{G} , da velja:

- 1 $(u, v) \in \vec{E}'$,
- 2 za vsak $\vec{e} \in \vec{E}'$ velja

$$\vec{e} \neq (u, v) \implies \vec{e} \in \vec{F}.$$

Naj bo $V' = \{w_1, w_2, w_3, \dots, w_{n-1}, w_n\}$, $w_1 = u$, $w_n = v$ in naj bo

$$\{\{w_1, w_2\}, \{w_2, w_3\}, \{w_3, w_4\}, \dots, \{w_{n-1}, w_n\}, \{w_n, w_1\}\}$$

množica vseh povezav $\psi(\vec{C})$, da je

$$\Gamma(g_{w_n, w_{n-1}} \circ g_{w_{n-1}, w_{n-2}} \circ \dots \circ g_{w_4, w_3} \circ g_{w_3, w_2} \circ g_{w_2, w_1}) = \Gamma(f_{w_n, w_1}),$$

kjer je $g_{w_{i+1}, w_i} = f_{w_{i+1}, w_i}$, če je $(w_i, w_{i+1}) \in \vec{E}'$ ali $g_{w_{i+1}, w_i} = f_{w_i, w_{i+1}}$

če je $(w_{i+1}, w_i) \in \vec{E}'$ za vsak $i \in \{1, 2, 3, \dots, n-1\}$.

Naj bo $K = \pi_{(u,v)}(C)$. Potem je K tak podkontinuum v $\Gamma(f_{v,u})$, da velja $p_1(K) = I_u$ in $p_2(K) = I_v$. Ker je $f_{v,u}$ šibko c-ireducibilna, sledi $K = \Gamma(f_{v,u})$.

Izrek

Naj bo V števna množica, $|V| > 1$, naj bo $\vec{G} = (V, \vec{E})$ povezan usmerjen graf in naj bo $(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$ inverzni sistem na usmerjenem grafu \vec{G} z lastnostjo τ in σ tako, da je $\Gamma(f)$ povezan in surjektiv za vsak $f \in \mathbf{f}$. Potem obstaja debel kontinuum v $\varinjlim (\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$.

Samo ideja dokaza.

Za vsako število $n \in \mathbb{N}$ naj bo $\vec{T}_n = (V_n, \vec{F}_n)$ takšno drevo, da velja:

1. V_n je končna za vsak $n \in \mathbb{N}$,
2. \vec{T}_n je podgraf grafa \vec{T}_{n+1} za vsak $n \in \mathbb{N}$,
3. $V = \bigcup_{n=1}^{\infty} V_n$ in $\vec{F} = \bigcup_{n=1}^{\infty} \vec{F}_n$.

Za vsako število $n \in \mathbb{N}$ naj bo $\vec{G}_n = (V_n, \vec{E}_n)$ podgraf grafa \vec{G} , da velja

1. $\vec{F}_n \subseteq \vec{E}_n$ za vsak $n \in \mathbb{N}$,
2. za vsako povezavo $(u, v) \in \vec{E}_n \setminus \vec{F}_n$ je $f_{v,u}$ šibko c-ireducibilna za vsak $n \in \mathbb{N}$,
3. \vec{G}_n je podgraf grafa \vec{G}_{n+1} za vsak $n \in \mathbb{N}$,
4. $V = \bigcup_{n=1}^{\infty} V_n$ in $\vec{E} = \bigcup_{n=1}^{\infty} \vec{E}_n$.

Očitno je, da ima inverzni sistem $(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G}_n)$ lastnost σ . Obstaja debel kontinuum C_n v $\varinjlim (\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G}_n)$. Fiksirajmo ta C_n za vsak $n \in \mathbb{N}$. Naj bo $K_n = C_n \times \prod_{v \in V \setminus V_n} I_v$ za vsako število $n \in \mathbb{N}$. Potem je vsak K_n kontinuum v $\prod_{v \in V} I_v$. Brez izgube za splošnost lahko predpostavimo, da zaporedje (K_n) konvergira v $2^{\prod_{v \in V} I_v}$. Naj bo

$$C = \lim_{n \rightarrow \infty} K_n \quad \text{v} \quad 2^{\prod_{v \in V} I_v}.$$

C je res kontinuum v $\varinjlim (\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$ ter velja

$$\pi_{(u,v)}(C) = \pi_{(u,v)}\left(\lim_{n \rightarrow \infty} K_n\right) = \lim_{n \rightarrow \infty} \pi_{(u,v)}(K_n) = \Gamma(f_{v,u}).$$

torej je C debel kontinuum.

Izrek

Naj bo V števna množica, $\vec{G} = (V, \vec{E})$ usmerjen graf, kjer je $\vec{E} \neq \emptyset$ in naj bo $(\mathbf{l}, \mathbf{f}, \vec{G})$ inverzni sistem nad grafom \vec{G} , ki ima lastnosti τ in σ ter $\Gamma(f)$ je povezan in surjektiven za vsak $f \in \mathbf{f}$. Potem sta naslednji trditvi ekvivalentni.

- (1) Vsak debel kontinuum v $\varinjlim(\mathbf{l}, \mathbf{f}, \vec{G})$ je tudi velik kontinuum v $\varinjlim(\mathbf{l}, \mathbf{f}, \vec{G})$.
- (2) Za vsako vozlišče $u \in V$ je $N(u) \neq \emptyset$.

Zgled. Naj bo $V = \{1, 2, 3\}$, $\vec{E} = \{(2, 1)\}$ in $\vec{G} = (V, \vec{E})$ usmerjen graf. Za vsak $n \in V$ naj bo $I_n = [0, 1]$ in $f_{1,2} : I_2 \rightarrow I_1$ poljubna navzgor polzvezna funkcija tako, da je $\Gamma(f_{1,2})$ povezan in surjektiven. Potem je

$$C = \{(s, t, 0) \in I_1 \times I_2 \times I_3 \mid t \in [0, 1], (t, s) \in \Gamma(f_{1,2})\}$$

debel kontinuum v $\varinjlim (\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$, vendar ni velik kontinuum v $\varprojlim (\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$, saj je $\pi_3(x, y, z) = 0$ za vsak $(x, y, z) \in C$.

Izrek

Naj bo V števna množica, $\vec{G} = (V, \vec{E})$ usmerjen graf, da velja $\vec{E} \neq \emptyset$ in naj bo $(\mathbf{l}, \mathbf{f}, \vec{G})$ inverzni sistem na usmerjenem grafu \vec{G} z lastostjo τ tak, da je $\Gamma(f)$ povezan in surjektiven za vsak $f \in \mathbf{f}$. Naslednji dve trditvi sta ekvivalentni.

1. Vsak velik kontinuum v $\varinjlim (\mathbf{l}, \mathbf{f}, \vec{G})$ je tudi debel kontinuum v $\varinjlim (\mathbf{l}, \mathbf{f}, \vec{G})$.
2. Za vsak $f \in \mathbf{f}$ je f šibko c -ireducibilna.

Zgled. Naj bo $V = \{1, 2\}$, $\vec{E} = \{(2, 1)\}$ in $\vec{G} = (V, \vec{E})$. Naj bo še $I_1 = I_2 = [0, 1]$ in $f_{1,2}(t) = \{t, 1 - t\}$ za vsak $t \in I_2$. Potem je $C = \{(t, t) \mid t \in [0, 1]\}$ velik kontinuum v $\underline{\lim}(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$, vednar ni debel kontinuum v $\underline{\lim}(\mathbf{I}, \mathbf{f}, \vec{G})$.

Še nekaj odprtih problemov.

- Ali je posplošena inverzna limita vsakega inverznega sistema na usmerjenem grafu neprazen kompakten prostor?
- Karakteriziraj (poišči zadostne pogoje), da bo posplošena inverzna limita inverznega sistema na usmerjenem grafu povezana.
- Ali lahko vsak kontinuum predstavimo kot posplošeno inverzno limito inverznega sistema na usmerjenem grafu?
- Ali lahko vsak kontinuum predstavimo kot posplošeno inverzno limito inverznega sistema na usmerjenem grafu z eno vezno funkcijo?

- I. Banič, M. Črepnjak, P. Goričan, T. Kac, M. Merhar, U. Milutinović, *Big and large continua in inverse limits of inverse systems over directed graphs*, Topology Appl. (2020).
- I. Banič, M. Črepnjak, M. Merhar, U. Milutinović, *The (weak) full projection property for inverse limits with upper semicontinuous bonding functions*, Mediterr. J. Math. (2018).
- I. Banič, M. Črepnjak, M. Merhar, U. Milutinović, T. Sovič, *The Closed Subset Theorem for Inverse Limits with Upper Semicontinuous Bonding Functions*, Bull. Malays. Math. Sci. Soc. (2019).
- I. Banič, J. Kenndy, *Inverse limits with bonding functions whose graphs are arcs*, Topology Appl. (2015).
- M. Črepnjak, *Klasifikacija inverznih limit s poševnimi šotorskimi veznimi funkcijami*, doktorska disertacija, (2013).

- J. P. Huneke, *Mountain climbing*, Trans. Am. Math. Soc. (1969).
- W.T. Ingram, W.S. Mahavier, *Inverse limits of upper semi-continuous set valued functions*, Houston J. Math 2006.
- J.R. Munkres, *Topology of first course*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, New Jersey, (1975).
- S. B. Nadler, *Continuum theory. An introduction*, Marcel Dekker, Inc., New York, (1992).